

Nogaj-Chachaj, Jolanta

Wyniki badań ratowniczych przeprowadzonych na stanowisku 72 w Lesie Stockim, pow. Puławy, woj. Lublin

Archeologia Polski Środkowowschodniej 6, 28-31

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOLANTA NOGAJ-CHACHAJ

WYNIKI BADAŃ RATOWNICZYCH PRZEPROWADZONYCH NA STANOWISKU 72 W LESIE STOCKIM, POW. PUŁAWY, WOJ. LUBLIN

Latem roku 2000, w trakcie ratowniczych prac wykopaliskowych prowadzonych na stanowisku 71, na terenie wsi Las Stocki, gm. Końskowola, została odkryta kolejna osada neolityczna. Nowo odkryte stanowisko nosi numer 72 w miejscowości i 272 na obszarze (arkusz AZP 75-76). Położone jest w zachodniej części Płaskowyżu Nałęczowskiego, na obszarze przykrytym miększą warstwą lessu i pociętym gęstą siecią wąwozów, na szczycie garbu, o przebiegu zbliżonym do linii N-S. W jego części północnej, w odległości około 1 km znajduje się stanowisko 71 babane od 1999 r.

Zarówno od strony zachodniej jak i wschodniej miejsce to otaczają rozległe i głębokie wąwozy. Rozcinają one pokłady lessu, wraz z podścielającymi je glinami zwałowymi i piaskami fluwioglacjalnymi aż do poziomu kredy. Na tym terenie rozwijają się silne procesy suffozyjne, powodujące szybki rozwój odnóg wąwozów, wcinających się głęboko w brzegi stanowiska. Natomiast od strony południowej garb, na którym położone jest stanowisko, opada stromymi krawędziami o wysokości około 40 m ku dnom krzyżujących się tutaj podmokłych dolin. Ta część Kazimierskiego Parku Krajobrazowego należy do obszarów najsilniej zagrożonych erozją wąwozową i wodną na obszarach Małopolski (C. Józefaciuk 1991).

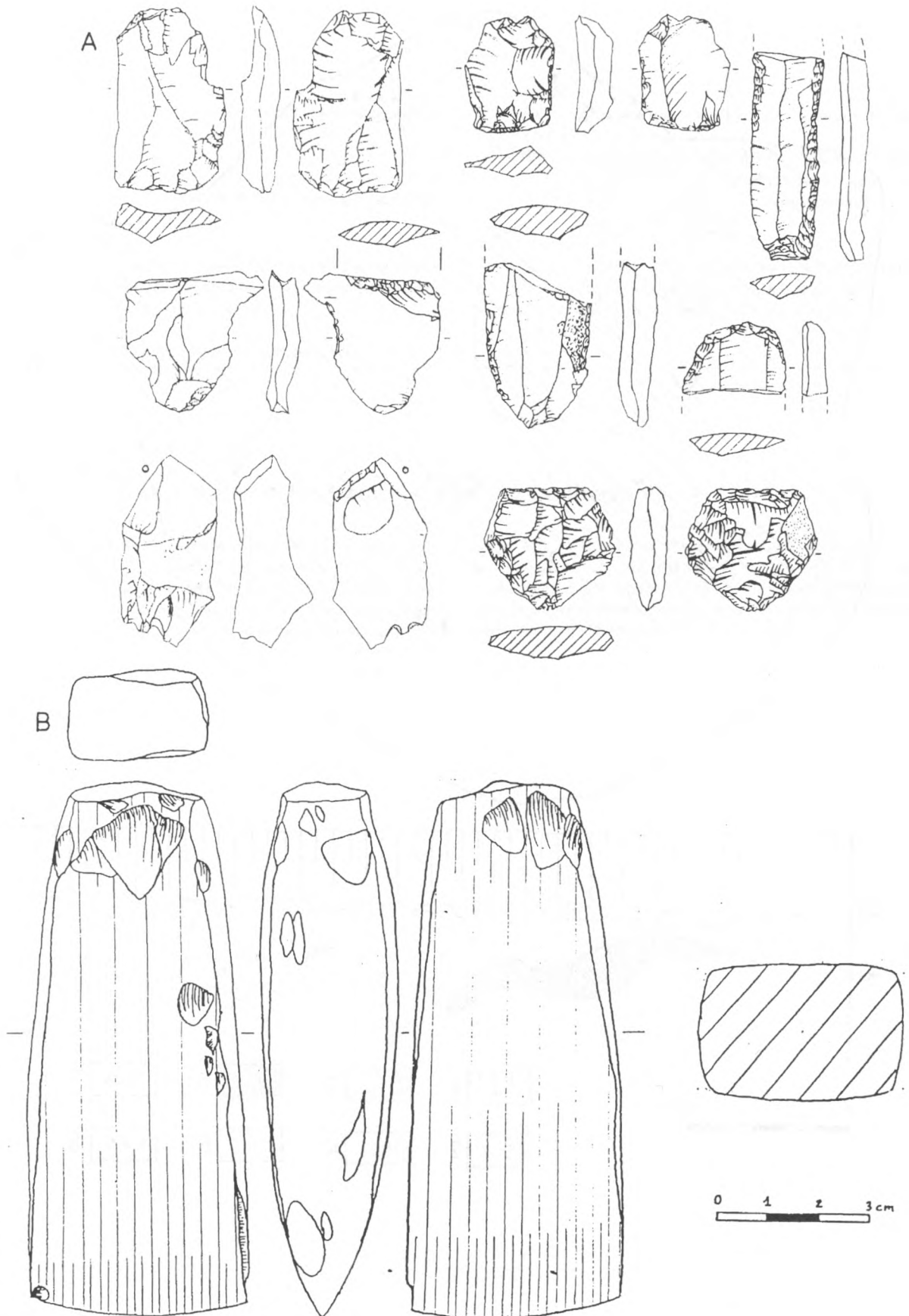
W trakcie prac wykopaliskowych prowadzonych na stanowisku 71 uzyskano informację o odkryciu rozległej szarej plamy znajdującej się na powierzchni świeżo zaoranego pola. W pobliżu, w latach ubiegłych znaleziono siekierkę z krzemienia pasiastego oraz kilka drobnych narzędzi krzemienianych, które syn właściciela pola – Tomasz Lewczuk przekazał do zbiorów Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym (ryc. 1B). Obserwacje powierzchniowe potwierdziły we wskazanym miejscu istnienie obiektu archeologicznego. W owalnej plamie szaroczarnej ziemi tkwiły fragmenty ceramiki kultury amfor kulistych (dalej KAK), a także drobne narzędzia i odłupki krzemienne (ryc. 1A). Za zgodą właściciela założono tu wykop o wymiarach 4 x 5 m. i orientacji W-E. Po zdjęciu humusu, na głębokości około 20 cm od powierzchni ziemi natrafiono na bardzo zniszczony obiekt o wy-

miarach 390 x 260 m i głębokości ok. 35-40 cm, będący jamą gospodarczą KAK (rys. 2). Miała ona profil nieckowaty. W części przydennej natrafiono na liczne fragmenty ceramiki, najprawdopodobniej fragmenty trzech naczyń, drapacz wykonany z krzemienia wołyńskiego, fragmenty czerwono wypalanej polepy oraz cząstki węgla drzewnych.

Fragmenty ceramiki znajdujące się w części przydennej jamy były jednolite technologicznie. Zostały wykonane z gliny schudzonej różnych rozmiarów granitowym tłuczniem i piaskiem. Kruche, słabo wypalone, posiadały powierzchnie plamiste, wielobarwne oraz dwubarwne przełomy. Wnętrza naczyń nosiły ślady przecierania powierzchni miotłką lub wiechciami trawy. Ceramika nie była ornamentowana; jedynie pod wylewami dwu naczyń umieszczono niewielkie uszka.

Jama odkryta na stanowisku 72 w Lesie Stockim należy do nielicznych tego typu obiektów KAK odnalezionych na Lubelszczyźnie (S. Nosek 1967, J. Ścibior 1991, M. Szmyt 1996, J. Bagińska, H. Taras 1997). Na Płaskowyżu Nałęczowskim podobny obiekt rozkopano na stanowisku w Klementowicach oraz w Sadurkach (A. Uzarowiczowa 1972, J. Ścibior 1991). Warto nadmienić, że zachodnia część Płaskowyżu Nałęczowskiego charakteryzuje się wyjątkową koncentracją osadnictwa kultury amfor kulistych (J. Nogaj-Chachaj 1993). Jednak na odkrytych stanowiskach dominują groby (Las Stocki, Klementowice, Parchatka, Nałęczów – S. Nosek 1967). Pozyskane źródła archeologiczne mają zatem charakter jednostronny i niepełny.

Nasza wiedza o obiektach gospodarczych i mieszkalnych tych półosiadłych przedstawicieli ludności hodowców z epoki kamienia na Płaskowyżu Nałęczowskim i Lubelszczyźnie jest ciągle niewystarczająca. Nowo odkryte stanowisko (o powierzchni około 1 ha) stwarza jednak nadzieję na uzyskanie nowych informacji o osadnictwie, gospodarce i zwyczajach ludności KAK. Na powierzchni pola natrafiono także na kamienie granitowe, piaskowce i bruk wapienny, które mogą się stać wskazówką, umożliwiającą odkrycie na stanowisku 72 neolitycznych obiektów grobowych.

Rys. 1. Las Stocki, stan. 72. Wybór zabytków z powierzchni stanowiska: A (rys. M. Krzemiński); B (rys. P. Lis).

Rys. 2. Las Stocki, stan. 72. Obiekt I/2000. A – zarys jamy na poziomie odkrycia; B – profil jamy. 1 – humus, 2 – less czarny z fragmentami węgla, 3 – less brązowy, 4 – less brązowo-rudy, 5 – less czarno-rudy z fragmentami węgla i polepy. 6 – less żółty, 7 – fragmenty węgla drzewnych, 8 – fragmenty ceramiki KAK.

LITERATURA

- Bagińska J., Taras H.
1997 Jama kultury amfor kulistych z Podlódowa, stan. 2, woj. Zamojskie, APS, t. 2, s. 31-36.
- Józefaciuk C.
1991 Procesy splukiwania i erozji wąwozowej [w:] *Geografia Polski. Środowisko przyrodnicze*, Warszawa, s. 420-425.
- Nogaj-Chachaj J.
1993 Środowisko geograficzne a osadnictwo w młodszej epoce kamienia na Płaskowyżu Nałęczowskim, AListy, nr 3, s. 1-8.
- Nosek S.
1967 *Kultura amfor kulistych w Polsce*, Wrocław.
- Szmyt M.
1996 *Kultura amfor kulistych na Kujawach*, Poznań.
- Ścibior J.
1991 Kultura amfor kulistych w środkowowschodniej Polsce. Zarys problematyki, [w:] *Schyłek neolitu i wczesna epoka brązu w Polsce środkowowschodniej*, Lublin, s. 45-65.
- Uzarowicz A.
1972 Obiekty kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych na stan. XV w Klementowicach, pow. Puławy, WA, t. 37, s. 277-292.

JOLANTA NOGAJ-CHACHAJ

RESULTS OF RESCUE EXCAVATIONS AT SITE 72 IN LAS STOCKI, PUŁAWY DISTRICT

In summer 2000, during farming works, an archaeological feature was ploughed out – a domestic pit measuring 390 x 260 cm, which was about 40 cm deep, and belonged to the Globular Amphorae culture. In its bottom part, numerous fragments of the Globular Amphorae culture pottery as well as flint flakes were

found. It is a third feature of this type which is discovered at the Nałęczów Plateau, and it is one of the few of this type in the Lublin Region. The artefacts found on the ground surface probably point to a very interesting multicultural Neolithic site in this western part of the Nałęczów Plateau.

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie